

VIRTUAL TA'LIM MUHITINING AFZALLIKLARI

Raximov Farrux Boltayevich

Buxoro davlat pedagogika instituti

Harbiy ta'lim fakulteti dotsenti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada virtual ta'lim muhitining afzalliklari, foydali jihatlari va virtual ta'lim texnologiyalardan foydalanishning bugungi kundagi imkoniyatlari keltirilgan. Maqolada virtual ta'lim muhitida hozirgi zamon o'qituvchisi o'quv jarayoni virtual o'quv muhitida qanday amalga oshirilishini, o'qituvchilar dars materiallari bilan qanday tanishishi, topshiriqlarni qanday topshirishlari, forumlarda ishtirok etishlari, muloqot qilishlari va boshqalar bayon qilingan.

Kalit so'zlar: virtual ta'lim, o'quvchi, talaba, modulyarlik, iqtisodiy samaradorlik, virtual o'quv muhiti, virtual o'qituvchi, mustaqil dars, doingle learning, internet, baholash, virtual borliq.

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлены преимущества, полезные аспекты виртуальной среды обучения и возможности использования технологий виртуального обучения на сегодняшний день. В статье описывается, как в виртуальной учебной среде осуществляется текущий процесс обучения учителя в виртуальной образовательной среде, как учителя знакомятся с материалами урока, как они сдают задания, участвуют в форумах, общаются и т.д.

Ключевые слова: виртуальное образование, обучаемый, ученик, модульность, экономическая эффективность, виртуальная среда обучения, виртуальный учитель, самостоятельный урок, обучение виртуальный, интернет, оценивание, виртуальное существование.

ABSTRACT

this article presents the advantages, useful aspects of the virtual learning environment and the possibilities of using virtual learning technologies today. The article describes how the current teacher's learning process in a virtual educational environment is carried out in a virtual learning environment, how teachers get to know the materials of the lesson, how they submit assignments, participate in forums, communicate, etc.

Keywords: vertical education, student, student, modularity, economic efficiency, virtual learning environment, virtual teacher, independent lesson, doingle learning, internet, assessment, virtual being.

Zamonaviy o'zgarishlarning parametrlari va dinamikasi, global axborot infratuzilmasi, kontinentalizatsiya va globallashtirishning paydo bo'lishi, axborotning "portlashi" - bularning barchasi tizimli birlikda ta'limning paradigmalarida, xususan, o'qituvchilarning kasbiy ta'limida yuqori sifatli innovatsion yo'naltirilgan o'zgarishlarga ehtiyojni aniqlaydi.

Hayotning deyarli barcha sohalariga ta'sir ko'rsatadigan sezilarli o'zgarishlar shunchalik jadal va jadaldir: o'rta va oliy kasbiy ta'lim tizimlari endi biron bir sohada mutaxassisni tayyorlash vazifasini hal qila olmaydi, shuning uchun professional faoliyat davomida u yetkinlik inqirozi bilan bog'liq emas bu o'zgarishlar orqasida qolib ketgan. Bu, eng kamida, umumiy ta'lim sohasida, birinchi navbatda, o'qituvchilarga nisbatan qo'llaniladi. O'qituvchi endi ilm-fan, texnika va axborot sohasida erishilgan yutuqlarga mos kelmasligi kerak emas: ta'lim sifatini kutish zaruriyati bu taraqqiyotning professional o'sishiga erishish zarurligini anglatadi.

O'qituvchi endi ilm-fan, texnika va axborot sohasida virtual sinflar juda yaxshi ishlashi mumkin va bu ta'limning kelajagi. Onlayn ta'lim - bu ta'lim tizimining barcha bosqichlarida talabalar foydalanishi mumkin bo'lgan platformadir va bu ham katta samara beradi.

Virtual ta'lim muhitining afzalliklari

Moslashuvchanlik Talaba:

Barchasi trenajor Internet texnologiyalari orqali amalga oshirilganligi uchun qulay joyga joylashing.

Shuning uchun, talabaning universitetga joylashtirilishidan masofa samarali o'quv jarayoni uchun to'siq emas;

O'zlari uchun qulay vaqtda qatnashing. Har bir inson o'z biologik "soatiga" ega va ularga qarab sinflar vaqtini tanlashi va o'zgartirishi mumkin: biri erta tongda, ikkinchisi esa kechening kechqurunida samarali bo'ladi;

O'zingizning sur'at va ritmingiz bilan mashg'ul bo'ling;

O'z didaktikasini qurish orqali ta'lim jarayonini to'g'rilash: ma'ruza, seminar, o'zingizni qayta ko'rib chiqing, avvalgi darslardagi saqlangan materiallarga murojaat qiling va hokazolarni o'qing, shuningdek o'qituvchi bilan virtual yig'ilishlardan foydalaning;

Muayyan bo'limlarga konsentratsiyalash, har bir bo'limni, modulni va zarur bo'lgan vaqtni blokirovkalash. Shunday qilib, uni tezroq qilish orqali vaqtni tejash mumkin;

O'qituvchi bilan yakka holda muloqot qiling. Jarayonning texnik va mazmunli interaktivligi tufayli virtual o'quv muhitida ta'lim antropocentricity va sub'ekt sub'ektlilik ta'limida amalga oshirilishiga imkon beradi.

Modulyarlik Talaba:

Mustaqil dars-modullardan individual yoki guruh talablariga javob beradigan o'quv dasturini yaratish; o'qituvchilarning yoshi, tajribasi, malakasi darajasi, malakaviy talablarini inobatga olgan holda modullar ishlab chiqilgan.

Iqtisodiy samaradorlik.

O'quv mashg'ulotlarini amalga oshirish uchun talaba va ta'lim tizimining xarajatlari ta'lim sohasi, vaqt va texnik resurslardan samarali foydalanish maksadida kamayadi.

O'qituvchining yangi roli. Yangi xususiyatlar:

O'quv-uslubiy majmuani tayyorlash, virtual o'quv muhiti atrofidagi materiallarni joylashtirish;

O'quv jarayoni virtual o'quv muhitida qanday amalga oshirilishini, o'qituvchilar dars materiallari bilan qanday tanishishi, topshiriqlarni qanday topshirishlari, forumlarda ishtirok etishlari, muloqot qilishlari va boshqalar bilan tanishishlari uchun tanishtiruvchi tashkiliy darsni o'tkazish;

Kelajakdagi professional faoliyat muhitida o'rganish - o'quv muhitida ta'lim olish;

Kurs materiallari samaradorligini kuzatish;

Talabalarning mustaqil ishi bo'yicha topshiriqlarni bajarilishini nazorat qilish va nazorat qilish;

Kollektiv muhokamalarda ishtirok etish, forumlar va suhbatlar, veb-seminarlar, veb-kvestlar;

Munozaralarni, yuzaga kelgan savollarga javoblarni umumlashtirish;

O'qituvchilar bilan forum, lahzali xabar almashish tizimi, Skype va boshqalar orqali muloqot qilish;

Vazifalar natijalarini tahlil qilish;

Ta'lim tizimidagi barcha ishtirokchilarni professional pedagogik qo'llab-quvvatlash va boshqalar.

Virtual o'quv muhitining innovatsion salohiyatidan amaliy foydalanish:

O'quv jarayonlarini zarur o'quv va o'quv materiallari bilan ta'minlash; o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlar; trening tizimidagi boshqaruv axborotlarini almashish; aloqa uchun xalqaro axborot tarmoqlaridan foydalanish, professional pedagogik yordamni amalga oshirish, axborotni o'zlashtirishni nazorat qilish;

Virtual ta'lim muhiti, birinchi navbatda, mehnat muhiti va innovatsion ta'lim faoliyatiga aylanadi: "Doingle leaming!" – "Doing o'rganing!" (Dewey printsipi, XIX asr); amaliyot amaliyoti davomida o'z tajribangizni qurish;

O'qituvchini malakasini oshirish, nou-xauga ega bo'lish va o'z faoliyatining natijalarini tezda baholash va zamonaviy asbob-uskunalar va texnologiyalarni qo'llash orqali o'qitishning afzalliklarini o'rganish imkoniga ega bo'lganligi sababli o'qituvchini muvaffaqiyatli vaziyatga qo'yish.

Interaktivlik

O'qituvchilar, murabbiylar, ma'murlar bilan muntazam aloqada bo'lish jarayonida yangi ta'lim shakliga moslashish va kasbdagi virtual ta'lim muhiti innovatsion salohiyatidan foydalanish jarayonlarini tushunish;

Talaba va umuman tizim o'rtasida axborot almashinuviga tayanish;

Ko'p tomonlama o'zaro ta'sirni amalga oshirish.

Hosildorlik va samaradorlik

O'qituvchining mustaqil va ongli ravishda o'qitish kursini tanlaganligi, o'z kasbiy malakasi bo'yicha o'z baholagiga asoslanib, pedagogik amaliyotda qo'llaniladigan ma'lum professional bilimlar va ko'nikmalarga, hosildorlik va o'quv samaradorligining boshqa ta'lim shakllariga nisbatan taqqoslanadigan darajada ortib borishi zarurligiga asoslantirilgan holda belgilanadi.

Individualizatsiya

O'qituvchi yoki ta'limsiz o'qituvchilar uchun katta yoki kichik pedagogik tajribaga ega bo'lgan yoki virtual ta'lim sharoitida ko'nikmalarga ega bo'lmagan o'qituvchilar uchun turli ta'lim modellari ishlab chiqilgan bo'lib, barcha treninglar asosiy ta'lim darajasini va talabalarning ehtiyojlarini hisobga olishi uchun yo'naltirilgan. Ushbu yondashuv, shuningdek, talabalarni o'qitishning asosiy kasbiy faoliyati bilan birlashtirishga imkon beradi.

Motivatsiya

Virtual ta'lim muhitida pedagogik shov-shuvga ega bo'lish sababli, talaba o'quv yurtidan jismonan ajratilishi va o'qituvchilarning ingl. Nazoratidan tashqarida bo'lishi mumkin, chunki talaba nafaqat motivatsiya, o'z-o'zini tartibga solishi, mehnat qilishi, mustaqil ishlashi va qobiliyatiga ega bo'lishi kerak.

Talabalar kasbiy malakasini oshirish zarurligini his qiladigan o'qituvchilar ekanligi sababli, o'zlarining motivatsion va virtual o'quv muhitining innovatsion salohiyatini o'rganish istagi samarali o'rganishni ta'minlash uchun etarli. Virtual ta'lim muhiti ma'lumot bilan to'ldirilganligi sababli u o'qituvchining umidini yaratib, qo'llab-quvvatlaydigan pedagogik salohiyatga ega bo'lib, birinchi navbatda u o'qigan odamning intilishlarini qabul qilmoqchi, keyin esa uning ma'lumotlarini oziq-ovqat topib, uni "tashlab yuborish" ga intiladi va rag'batlantiradi. .

Stajyor faoliyat

Virtual o'quv muhitida o'rganish shartlari talabalarning pedagogik jarayonda faol va dinamik ishtirok etishi, barcha his-tuyg'ularni iloji boricha ko'proq jalb etish, reaksiyalarni qo'zg'atish, so'roq qilish, so'rash, tanlov taklif qilish, tahlil qilish, umumlashtirish, eslatish, kuzatish va h.k. turli xil va yaxshi tanlangan faoliyat orqali o'rganishda faol ishtirok etish.

Virtual ta'lim muhitida o'qituvchi, uning roli:

- Yangi aloqa shaklida - asenkron "suhbat" da virtual munozaralar boshqacha tarzda amalga oshiriladi (xabarlarning qisqartirilishi va aniqligi, bayonlarning aniqligi muhim jihatlarga aylanadi) va muloqotda aks ettirish qobiliyatini rivojlantirish uchun qo'shimcha vosita sifatida xizmat qiladi, talabalarning mantiqiy va mavhum fikrlash darajasini oshiradi;

- Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish (masalan, loyiha metodologiyasi) - virtual uyushmalarni o'rganish uchun muhim bo'lgan nazariy asoslardan biri sifatida;

- Zamonaviy ta'lim asoslarini qo'llash (individualizatsiya - bugungi kunda o'rganishning ustuvor yo'nalishi sifatida, amaliy mashg'ulotlar - uzluksiz ta'lim tizimi va malakali rivojlanish tizimining o'quvchilarning amaliy ko'nikmalari bilan samarali kombinatsiyasi sifatida, virtual jamoalarning har bir a'zosiga innovatsion ish uchun o'ziga xos traektoriya yaratish imkonini beradi);

- Texnologik, ma'muriy va moliyaviy imkoniyatlarni hisobga olgan holda pedagogik Internet muhitini yaratishda;

- O'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda, individual farqlarga moslashish va yangi kontseptsiyani va o'qitish metodologiyasini ishlab chiqishni talab etadigan virtual moslashuv muhitini yaratish jarayonida;

- Ushbu yangi virtual maydonlarning professional faoliyatini yo'naltirish va pedagogik qo'llab-quvvatlash uchun virtual assotsiatsiyalar va an'anaviy jamoalarning turli shakllari bilan bog'liq.

Virtual ta'lim muhitida o'qituvchi (virtual o'qituvchi), an'anaviy muhitda o'qituvchilik faoliyati o'rtasidagi farqlar:

Ular asta-sekinlik bilan an'anaviy ishlarga olib keladigan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'zlashtirish orqali o'zlarining ham, o'quvchilarning nazarida ham pedagogik vakolatini oshiradilar. Tezkor seminar real vaqtda o'tkaziladi: o'qituvchi va talabalar bir vaqtning o'zida suhbatga kirishadi va muhokama (yoki o'qituvchi taklif qilayotgan qo'shma faoliyatning boshqa turi) barcha ishtirokchilar tomonidan odatda bir soat ichida o'tkaziladi. Belgilangan vaqtda ishtirokchilar bir-biriga "kirish", "ko'rish" va real vaqtda muloqot qilishlari mumkin. Shunday qilib, har bir ta'lim guruhida ishlash hissi bor.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Abulxanova-Slavskaya, KA, faoliyat va shaxsiyat psixologiyasi KA Abulxanova-Slavskaya. - M.: Fan, 1980. - 335 p.
2. Agaponov, S. V. Masofaviy ta'lim uchun platformani tanlash: muammolar va echimlar S.V. Agaponov // Ta'lim telekommunikatsiya va axborotlashtirish. - 2005. - № 1. - 48-55.
3. Adolf, V. A. Professional rivojlanish jarayonida o'qituvchining innovatsion faoliyati V.Adolf, N. F. Il'ina. - Krasnoyarsk: Polikom, 2007. - 190 p.
4. Astlyayner, G. masofadan o'qitish WWW orqali: Ijtimoiy va hissiy jihatlar G. Astlyayner // Internetda gumanitar tadqiqotlar; tomonidan. A.E. Voyskunsky. - M.: Mozhaisk-Terra, 2000. - S. 333-367.
5. Atanov, G. A. O'quv va sun'iy intellekt yoki Oliy maktabning zamonaviy o'qitish asoslari G.Atanov, I.Pustinnikov. - Donetsk: DOU nashriyoti, 2002. - 504 p.
6. Bobayeva, Yu.P. Axborotlashtirishning psixologik oqibatlarini muammoli bayon Yu.Babayeva, A.E. Voyskunskiy // Ilmiy kengash. - 2005. - № 8. - 83-91.
7. Носов Н. Образование и виртуальная реальность / Н. Носов // Дистанционное и виртуальное обучение: Дайджест рос. и зарубеж. прессы. - 2000. - № 11. - С. 31-35.
8. Хуторской А.В. О виртуальном образовании / А.В. Хуторской // Дистанционное и виртуальное обучение: Дайджест рос. и зарубеж. прессы. - 2000. - № 1. - С. 25-27.